

GOD. I.

U ZAGREBU, TRAVANJ 1930.

BR. 2.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

SADRŽAJ: Ernest Radetić: Lijepa naša Istra. — Rikard Katalinić Jere-
tov: Proljeće — Josip A. Kraljić: Onamo, onamo... — Ernest
Radetić: Mala Mirna prviput u Istri. — Josip A. Kraljić:
Bebina smrt. — Josip A. Kraljić: Mali od fogura. — E. R.:
Naši velikani (Biskup dr. Juraj Dobrila). — Veseli kutić.
Zagonetke i odgonetke.

UREDNICI:

ERNEST RADETIĆ, ZAGREB

I

JOSIP A. KRALJIĆ, SPLIT.

PORUKA UPRAVE.

Svima onima, kojima smo poslali prvi broj »Malog Istranina«, a koji ga nijesu vratili, šaljemo evo i drugi broj.

Tko list ne misli držati i platiti, neka bude toliko pošten, pa neka ga odmah vrati. Tko ga pak zadržl, neka nam odmah doznači pretplatu, jer su troškovi za slike i za štampanje ogromni.

Svakom onome, koji nam niti nakon ovog broja ne bude doznačio makar samo jedan dio pretplate, obustavit ćemo daljnje šiljanje lista.

Ovom prilikom umoljavamo svu gg. učitelje, napose braću Istrane, da među školskom djecom privatno što je više moguće rašire ovaj naš listić i upoznadu putem njega mladi naraštaj Jugoslavenski sa sudbinom naše Istre. To će im to lakše uspjeti, što je to najjeftiniji omladinski list u Jugoslaviji. List ćemo im slati u izvjesnom broju primjeraka u komisiju, pa nam mogu sve neraspisane brojeve o našem trošku povratiti.

MALI ISTRANIN

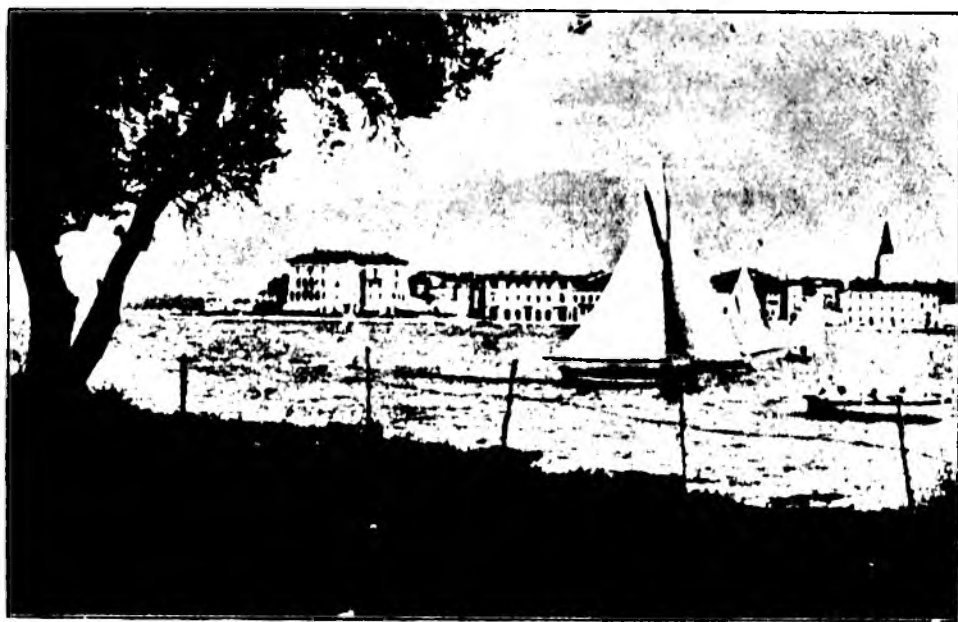
GOD. I.

ZAGREB, TRAVANJ 1930.

BR. 2.

Lijepa naša Istra.

Vi ste, dragi moji mali prijatelji, već u prvom broju ovog vašeg »Malog Istranina«, čitali o ljepotama malog onog kutića zemaljskoga raja, lijepe naše i nikad zaboravljene Istre . . . Čitala su to i druga djeca širom svijeta i požalila i nas i vas, što nam usud nije dosudio, da se po njoj slobodni šecemo. Mnogobrojna dobra djeca iz svih krajeva Jugoslavije pisala su nam, moleći nas, da im često o tom našem divnom zavičaju pričamo, uvjeravajuć nas ujedno, da i ona osjećaju našu bol nad tim izgubljenim biserom.

Lijepa naša Istra: Poreč na zapadnoj obali.

Potaknuti time mi ćemo uvijek i uvijek nanovo pisati o Istri, pričat ćemo o njezinim krasotama, o zlatnom sreću onamošnjeg našeg dobrog naroda, donositi ćemo slike odanle i svi ćemo zajedno sa svom dobrom djecom svake večeri, prije no što usnemo, zamoliti dragog Boga: »Daj, oče dobri, misli na Istru siroticu!«

Vi ste se zacijelo, prijatelji moji mali, divili sličel u prvom broju »Malog Istranina«, koja prikazuje krasan gaj paoma. Ono bijaše slika Slatine kod Opatije pod velebnom Učkom gorom. Lijepa se Opatija

stisnula pod skutom modre Učke poput dragocjenog bisera u njedrima školjke. Tamo ne lome granje vjetrovi, ne fure cvijeće mrazovi, zima i snjegovi. Tamo je vječno proljeće . . .

Danas vam evo donosimo sliku druge obale, zapadne Istre. Gradić, oko kojega plove brze ladice pod bijelim jedrima i čije se mramorne palače odrazuju u lako uzbibanim valovima zove se Poreč. Oko njega se prostiru rodni vinogradi i gajevi maslina, smokava i lješnjaka. Po njima se nekad orila neprigušena naša hrvatska pjesma, izvijala se iz bistrih grla naših i naših majka, dizala se visoko nebu pod oblake, odjekivala čempresovim šumicama i trunila se po krajini poput bisernih zrnaca, koja padaju po kristalnim krovovima. Po pitomim se lugovima razlije-gahu mekani zvuci djevojačkih grla naših sestara, koje su pjevale pjesmu o djevojčici rumenih obraza, o staroj bukvi u kojoj je zibahu i iz koje im je u more ispala, pa o ribarima, koji je mrežom uhvatiše, te o gospi Katarini, koja ju je od njih kao dragocjen biser otkupila . . .

U lijepom jednom ovakvom lugu, povrh samog Poreča, rodio sam se, dragi moji mali prijatelji, i ja, koji vam ovo pišem. Poput malog cvrkutavog vrapčića promatrao sam, iz svog gnijezda na brežuljku, mramorni taj grad, koji se ljeskao na suncu i odrazivao u moru, okružen bademovim gajevima. I širio sam ručice ponosan i sretan, klikćući iz sve duše: »Ovo je, mamo, naše, ovo je naše...«

I brusio sam svoj mali nož, kosirić, da njime obrežem lozu i maslinu, i svjetlao malu svoju motiku, da njome opkopam rumenu zemlju. Ta kad je naša, govorio sam, neka nam bude što ljepša . . .

Ali ma koliko se divio krasnom tom gradu jednoga sam dana ipak digao na nj svoj nabrušeni kosirić. Kad sam vam, djeco draga, donesao ovu lijepu sliku, valja da vam ispričam i ovu zgodu, kako biste upoznali i njegove erne strane . . .

U Poreču je bilo sjedište istarskoga sabora, u kojem su se sakupili naši oci i zastupnici naroda, da brane naša prava. A strani oni ljudi nijesu htjeli da nam dadu što je naše, nego su naše oće kamenjem istjerali iz grada. Ožalošćeni sklonuli su se naši zastupnici u moje selo. Onoga sam dana i ja nabrusio svoj kosirić, da njime kaznim tlačitelje naših prava. Nijesam bio sam. Dvije tisuće nabrušenih kosa bljesnulo je na suncu i krenulo iz mog sela na Poreč, da ga satru u prah. Svi su lugovi bili oživjeli i iz bijelih se je kućica razmiljilo na tisuće naših otaca, oboružanih vilama, sjekirama i kosama, da se osvete gradu, koji se nabacio kamenom na naše vode.

A grad onaj, gordi, bogati i kričavi Poreč u tren je oka izumro. Svi su oni strani ljudi pobjegli pred našom snagom glavom bez obzira, na lude, pa na daleko more. Samo čas i sav bi grad bio do temelja spaljen. Ala tada se digla pred nama u vis jedna blaga ruka i zapovjedila nam: »Ljudi, braćo, mir! Ne kaza li nam Gospod: tko tebe kamenom, ti daj njega hljebom?! Domovima se svojim vratite i prihvatite motike u žuljave ruke, a odložite britke kose i sjekire! Vaše ćemo vam pravice mirnim putem ishoditi...«

Dvije se je tisuće žuljavih ruku spustilo i odložilo kose. I ja sam spremio svoj kosirić za pojas i vratio se s ocem kući, razmišljajući o veličini i snazi čovjeka, koji je jednom svojom riječi spasio živote tisućama svojih dušmana . . . Taj je veliki čovjek bio istarski otac, Matko Laginja, o kojem smo vam u prvom broju »Malog Istranina« također pisali.

Poreč se danas, hvaleć njemu, jošte koči gord i gizdav. Mramorne mu se palače jošte odrazuju u moru. Oko njega se šire pitomi lugovi i krasni gajevi, po kojima se šuteći, bez pjesme i kliktanja, šuljaju naša rastužena braća.

A ja sam danas, gonjen sudbinom, zajedno s vama, daleko od te drage zemlje, koju smo morali ostaviti. Ali time što je ostavismo mi je nijesmo zaboravili. Ponijesmo u sebi tvrdu vjeru u njezinu bolju budućnost. Sveti zavjet, da ćemo se jednoć opet vratiti onamo. Pa ako to nije sudeno nama, vjerujemo živo, da ćete se vratiti vi, draga djeco naša, dragi moji mali Istranići.

Pozdravlja vas

Vaš

Ernest Radetić.

Proljeće.

Uranile bijele vile
I oprale nebo sivo,
Sad je modro nebo čisto
Kao neko modro tkivo.
Po njemu se sunce širi
I sa visa žarko sije,
Opustjelu zemlju голу
Cjelovima novim grije.
Od milja su ptice male
Sve po luzim' zapjevale,
Vratile se s toplog juga
Lastavice lakokrile,
Sa cvrkutom svojim slatkim
Sve su cvijeće probudile!

Rikard Katalinić Jeretov.

Onamo, onamo . . .

Pred kućom sjedio dječak i tiho čitao. Do njega krpila majka mrežo i podglas pjevala neku tugaljivu pjesmu. Vlatko je nije čuo. Njegove misli letjele su nekud daleko, tamo preko one visoke gore nad zelenim morem. — Najednom uzdahne duboko, uzdigne glavicu i upre svoje zaplakane oči u majku:

— Majko!

— Ti plačeš, dijete moje! — priskoči majka preplašeno. — Gdje te boli? . . .

— Ne boli, majko, al mi je srce žalosno.

— Žalosno?

— Da, majko! . . . Uzeli im i spalili knjižice . . . A oni su plakali . . .

— Jesu, sine moj! Sve su im oteli! . . . Bijedni su oni, bijedni! — progovori majka potišteno znajući na koga dijete misli.

— Onamo, . . . onamo! — drhtao Vlatko pokazujuć prstićem na daleku goru.

— Jest! U onoj lijepoj zemlji, gdje žive naši ljudi u tuzi i nevolji. Protjerali im učitelje i svećenike . . . I moliti im brane u jeziku materinjem.

— I moliti, majko!

— I moliti i pjevati našu lijepu pjesmu.

— A hoće li uvijek tako biti?

— Ne će, ne smije, dijete moje. Sve će se popraviti. Dobri će Bog to dati, ako im budemo i mi pomogli.

— Pomogli? — razgrogači Vlatko svoje velike crne oči.

— Da! A pomoć ćemo im, ako budemo uvijek na njih mislili i za njih radili. Zborom i tvorom treba da ih se uvijek sjećamo i da pričamo svakomu njihovu žalost i bijedu u ropstvu tude majke. A kad budu svi znali za te njihove jade, kad budemo svi radili za njihovu slobodu, rodit će se i njihov Spasitelj. Rodit će se iz svijesti i snage naroda našega, koji mu jedini može pomoći . . .

— Ah, neka se rodi, neka se rodi! — uzdisao Vlatko sklopivši svoje ručice i zagledavši se prema onoj strani, gdje se ko kameni kip tuge i bola diže osamljena gora visoko nad zelenim morem.

Jos. A. Kraljić.

Mala Mirna prvi put u Istri.

Poznato li malu Mirnu? Ne? Ta to je jedna vaša sekica, Istranka. Istina, ni ona se nije rodila u Istri, kao ni mnogi od vas, ali ona je bila bolje sreće od mnogoga od vas, jer ona je ove godine već bila u svom zavičaju. Ona svoju dragu Istru mnogo voli i uvijek o njoj priča.

»Tatice, tatice, ja bih jako željela da vidim tu tvoju Istru«, zano-vijetala je već od lani svome tatici svakog dana. »Uvijek mi o njoj pričaš, a nikad me ne ćeš da odvedeš onamo«.

»Strpi se, sree, čim grane proljeće odvest ćemo se tamo. Vidjet ćeš staroga djedu s lulom, bakiu s mačkom na ognjištu i puno, puno dobrih malih Istrana . . .« mirio je otac djevojčicu.

I zaista, čim je granulo proljeće tatica je primio Mirnu u naručaj. sjeo na vlak i odvezao se s njome daleko dolje do mora. Moramo znati, da je Mirna rođena u Zagrebu i da nikad nije vidjela more. Zato, kad je nakon duge noći prospavane na koljenima očevim, ugledala s Plasa

prekrasno plavetilo našega Jadrana, u kom se, u cik zore, umivalo zlaćano sunce na uranku, kliknula je puna zanosa i sreće: »k l a s n o, tatice, plek l a s n o . . .«

»Zar ne, Mirnice, da je lijepo to naše more,«

»Lijepo, lijepo, n a s e m o l e, n a s e m o l e . . .«

»A vidiš li, Mirno, onu maglicama osutu visoku goru nad njime?«

»Vidim, tatice, lijepa je, a kako se zove?«

»Ono ti je, dijete, Učka gora, a sav onaj kraj oko nje ono je već naša Istra!«

Mirna Modesto, mala Istranka iz Zagreba.

»Učka, Istla, naša dlaga Istla . . .« kliknula je Mirna. (koja još ne može izreći ni slovo »r«), jedva čekajući, da je huktava ova lokomotiva donese onamo pod Učku.

Nedugo zatim sopteći i zviždeći, da je odjekivalo kroz sve klance, vlak se okliznuo nizbrdo sve do mora, do pod samu Učku, pa je onda u širokom luku zaobišao i zašao joj s druge strane iza leđa.

Mirna se nije mogla dosta nagledati svih ljepota, koje joj iza svakog zavoja iskrsavahu pred očima.

A vlak je jurio, bučeći i psikajući, zviždeći i sopući kroz kamene litice puste Čićarije, po visoravnima i ravnicama srednje Istre i ponad dubokih Draga, u kojima se prostirahu zelene livade i sjenokoše, divne kao prekrasni raznobojni mekani sagovi.

»Pazi sada, dijete drago, i vidjet ćeš još jednu Mirnu«, upozoravao je tatica. I zaista kraj Buzeta puče pogled na ljeskavu srebrnu rijeku, koja je dubokom delinom vijugala prema moru.

»Eto, dušice, ono je rijeka Mirna, po kojoj je tatica i tebi dao ime« upućivao je tata, a djevojčica je njeskala ručicama neprestano se diveći.

I tako putujući najednoć se našla nad kanfanarskom Dragom u malom seocu Marićima. Odatle je naine njezin tatica rodom i tamo je čekahu stari djeda s »pipom« (lulom) i dobra bakica s šarenom mačkom na ognjištu.

Iz bijele kamene kućice izide im u susret stara bakica i izljubi njezinog taticu.

»A ti si to, lipa moja mala Hrvatic«, veselo će baka, kad je ugledala malu Mirnu i prigru se, da je pomiluje i izljubi.

»Tatica kaže, da sam ja najprije mala Istlanka«, reče Mirna i doda: »a ti si moja bakica?«

»Jesam, sree moje malo, jesam, ja sam tvoja tužna bakica, kojoj nije sudeno da te uvijek, lijepu, gleda.«

»A gdje je mačica?«

»Odmah, dušice, odmah ćeš je vidjeti. Ona te čeka na našem ognjištu . . .«

»A ovo je moj djeda?« pitala je dalje Mirna, pokazujući na starog djeda, koji se približavao dolazeći iz dvorišta.

»Jest, ono je djeda« — reče tatica. Mirna se na čas zagleda i zamisli, pa će nesigurna:

»Ne, tatic«, ono ne će biti djeda, jer nema pipe, a ti kažeš, da djeda nosi uvijek pipu u ustima . . .«

Ali odmah zatim klikne:

»Jest, tatic«, jest, djeda je! Vidim pipu, kako mu viri iz džepa . . .« veselo će Mirna, jer je međutim bistrim okom opazila, kako iz djedova žepa izvirkuje dugačak kamiš zemljane lule.

U to se približio i stari djeda i zagrlio djevojčicu.

»Kako ti se sviđa u ovoj našoj pustoj Istri?« pitala je bakica vodeći je po dvorištu, po vrtu i selu . . .

»Lijepa je Istra, bakice, i uvijek ću misliti na nju . . .«

»A hoćeš li misliti i na svoju staru bakicu i na djeda, koji ostadosmo sami kao sinje kukavice, čuvajući vatru na ognjištu?«

»Hoću, bakice, hoću, sjećat ću vas se uvijek . . .«

Dok su one dvije tako šetale selom okupiše se mali Istrani po zidovima i plotovima, bojažljivo ih promatrajući preko ljesa i kamenih ograda.

»To su naši mali Istrani«, upućivala je baka. »Oni su uvijek tužni i žalosni . . .«

»A zašto su, bakice, tužni? Zašto se ne vesele, ne pjevaju i ne igraju kao mi gore u našem lijepom Zagrebu?«

»Ne smiju, sree, ne smiju!«

»Jao sirotići!« uzdahnula je Mirna. »Ja bih ih pozdravila i utješila, zovni ih bliže!«

I bakica je pozvala siromašnu djecu, koja su se bojažljiva i zaplašena približila.

»Zdravo, djeco«, dozivala ih Mirna, pružajući svakome ručicu, a oni je kolebajući prihvaćahu. A ona im je svega obećavala. Dok drugiput opet dode svakom će ponešto donijeti. Djeca se, razblažena, udaljivahu, žureći se kućama, da ispričaju majkama, kako ona mala Jugoslavenka govori isto kao i oni.

»Pa dakako, djeco draga, da govori kao i mi. Ta ono su naša braća. Tamo preko Učke živi naš rod i naša krv«, upućivahu ih majke.

»A hoće li nam zaista donijeti drugiput bogate darove?«

»Hoće, djeco, hoće! Vjerujte! Mali će vam Jugoslaveni donijeti obilje darova, mnogo sreće i mnogo radosti . . .«

Tako se eto mala Mirna provela u Istri u malom selu Marićima kraj Kanfanara, odakle je njezin otac rodom. Vrativ se opet u Zagreb ona neprestano priča drugoj djeci o Istri i o malim Istranima, koji čekaju odavle bogate darove.

»Dobra su ono djeca«, priča Mirna malim Zagrebčanima, »mila su i mirna, ali uvijek tužna . . . A Istra, jao, da znate, kako li je krasna.«

I kaže, a i sva druga djeca s njome, da je neće nikada zaboraviti. Daj Bože, da bi je uvijek nosili u svom sreću.

Ernest Radetić.

Bebina smrt.

Plakala je mala Neda,
Ronila je gorke suze:
Ispula joj s krila beba
I — Nebo je k sebi uze.

Usred sobe odar mali,
Oko njega svijeće pâle,
A uz Nedu macan plače
Krti udes bebe male.

Pokraj bebe macan sjeo,
Od tuge mu sree puea,
I šapicu na nju diže:
Da l' joj sree jošte kuca.

Kud je svojta redom došla:
Kuea, koke, putak mali,
Na dvorištu u grob hladni
Bebicu su zakopali.

Pa na Nedu snužden gleda
I kô da ga nešto guši
Šanu bđno: mrtva! mrtva!
Pokoj vječni njenoj duši!

Neka spava njino zlato,
Ponos, radost, sreću cijela,
Neka trunu drage kosti,
Ali ne će — dobra djela!

I još danas povrh groba
Po Nedinoj piše želji:
Spavaj slatko bebo naša!
Rastuženi hranitelji.

Jos. A. Kraljić.

Mali od foguna.*

Otkad su u njegovo selo došli drugi vojnici, mali Crvić nije izlazio iz kuće. Sjedio je pokraj prozora i gledao zamisljen i snuđen na dvorište i na trg pokraj crkve. Djeca nijesu već po njemu onako veselo skakala i sigrala se. Pjesma im zamukla. Školu im zatvorili, a učitelja otjerali. I crkva ostala pusta i zatvorena. Sa zvonika nije se već javljalo ono milo zvonce, čiji se glas razlijevao po brežuljku i po zelenoj ravnici ispod njega.

Crvić bio je najbistrije dijete u selu. Na riječi mladi starac i pravi učitelj svojim mladim drugovima. U njegovoj glavici rojile se lijepe i zdrave misli, a srce bilo mu puno ljubavi do svoga naroda i zemlje u kojoj se rodio, pa nikako da preboli velike promjene, koje su nastale u njegovu selu dolaskom tuđih ljudi. Smutilo ga. Dugo je smišljao o tome, a onda se najednom odlučio, da ode u svijet. Majka se tome isprva protivila, ali kad je vidjela kako joj dijete gine i čezne za svijetom i kako neprekidno, nijemo i tužno, gleda kroz kapke, popusti i dozvoli mu, da ostvari svoj san.

Na rastanku sa seoskom djecom progovorio je Crvić držećim glasom:

— Ja idem, jer bi mi ovdje srce puklo. Ne mogu bez zvonca, koje me je pozivalo u crkvu i u školu. Ne mogu bez naše pjesme . . . A vi ostanite, ostanite, da nam selo ne opusti . . . Poći ću daleko. Ne dajte, da vas zamami tuda slatka riječ. Sačuvajte sve svoje rodu i otadžbini i doći će dan, kad će se i opet oglasiti naše milo zvonce. Hoće, drugovi moji, zajeca mali učitelj pružajući ručicu svojoj ubogoj majci, koja ga povede krišom, kroz noć i šumu, na Sušak.

Na Sušaku ukrea se Crvić na neki brod, koji je sutradan imao otploviti u daleki svijet. Primili ga kao rođeno dijete i povjerali mu službu maloga od foguna. Na rastanku s majkom bilo mu je teško, a još teže kad se brog nagnuo, zarezao smjelo u debelo more i izišao na Vela Vrata, ostavljajući za sobom zamagljelu Učku, a iza nje njegovo drago seoce.

Od toga dana nije Crvić prestao misliti na svoju majku, na svoje drugove, na pitomo selo i na ono malo zvonce na seoskom zvoniku. Sve ljepote stranoga svijeta nijesu ga mogle oteti tim mislima. Nije to uspjelo ni paron Marku, koji ga je nastojao razvedriti prikazujući mu u živu pričanju ljepote i znamenitosti krajeva i gradova kuda su prolazili.

— Sve je to lijepo, paron Marko, govorio bi mali Istranin, sve je lijepo, ali ništa ljepše i milije od mojega sela, ništa zvučnije i ugodnije od zvonca na našem zvoniku . . . Eh, da vam ga je bilo čuti kad je jutrom pred zoru zvonilo Pozdrav Gospi . . . Nije ono zvonilo, već govorilo, pjevalo i plakalo s nama . . . I kad jednom opet zazvoni, vratit ću se. Hoću, paron Marko, vratit ću se, da živim i umrem na onoj našoj miloj grudī, posvećenoj žuljevima i suzama otaca i djedova naših. To je moj zavjet i ja ću ga izvršiti . . .

* Na brodovima služe djeca ponajviše u kuhinji. Na manjim jedrenjacima nemaju kuhinje, već samo neku vrst študnjaka (foguna).

— Evala ti, milo dijete, progovori stari kapetan začuden ovakvim riječima maloga Istranina . . . Dok je takove djece, ništa nije izgubljeno. Sve će se popraviti! . . . Hoće! — završi starac stisnuvši dječaku ručicu i podragavši ga milo po licu.

Lice se maloga Crvića prvi puta iza njegova odlaska iz domovine razvedrilo. Primaknuvši se fogunu, zapjeva tiho:

Zovi, samo zovi,
Svi će sokolovi
Za te život dati! . . .

Jos. A. Kraljić.

NAŠI VELIKANI

Biskup Dr. Juraj Dobrila.

Svake godine u mjesecu travnju slavimo mi Istrani veliki jedan dan. Šesnaesti dan toga mjeseca za svakog je Istranina kao neki mali Božić. Toga se je dana godine 1812. u seocu Ježenju kraj Tinjana u srednjoj Istri, rodio dječčacić, kome nadjenuše ime Juraj. Kuća u kojoj se rodio naš »Jurić«, kako ga svi od milja nazivahu, ne bijaše bogata ni gospodska. Skromna je to i siromašna seljačka potleušica, kojoj možeš rukom krov dosegnuti. A ipak ta je kućica za nas sveto mjesto i svaki Istranin, dok je još smio, polazio je onamo s velikim poštanjem. Tu se je rodio najveći istarski sin, najveći naš dobročinitelj, buditelj i preporoditelj. Bijaše to mali onaj Jurić iz seljačke kolibice, a pozniji veliki biskup Dr. Juraj Dobrila.

Seoce Ježenj udaljeno je od gradića Tinjana čitav sat hoda, a dijeli ga od njega duboka pusta uvala, tinjanska Draga, u kojoj nema ni jedne kuće. A ipak je mali Jurić svakog dana dvaput prevalio taj daleki put, polazeći u Tinjan u školu. To zapravo i nije bila škola — jer tada još u tužnoj i zapuštenoj našoj Istri, ni ne bijaše pravih škola — već je vrijedni kapelan Ivan Radetić svakog dana okupljao oko sebe seljačku djecu i podučavao je.

Jurić Dobrila bijaše najvrijedniji i najbistriji dak, pa ga je zato kapelan Radetić poslao franjevcima u Pazin, neka bi ga oni nešto više naučili, kad ima tako bistru glavicu. I zaista, oci franjeveci u Pazinu, videći, da je dječak veoma nadaren, odlučise da ga pošalju u svoje više škole. Otpremiše ga zato u franjevački samostan u Karlovac. Ne bijaše to, dragi moji mali prijatelji, laka stvar. Željeznice tada još ne bijaše, pa je siromašni Jurić, kome bijaše tada istom dvanaest godina morao pješice iz Ježenja čak do Karlovca. A znate, kako je to daleko? Više nego sedam dana hoda! I sav je taj daleki put naš Jurić sam sameat prevalio. Njegov ga je otac dopratio samo do Trsata. Tu su se zajedno pomolili čudotvornoj Majci Božjoj, a onda se otac vratio natrag u Ježenj, dočim je Juraj krenuo dalje na put sam, bez ikoga. Otac ga je, dijeleći se od njega, prekrstio i blagoslovio govoreći: »Idi, sinko, ja ti drugo ne mogu dati, nego ovaj svoj blagoslov . . .« Jurić je obrisao suze, uprtio na rame mali zavežljaj rublja, stisnuo u žepu tri forinte, koje mu je otac dao na put i krenuo put Karlovca . . .

U Karlovac je stigao na smrt umoran, nogu krvavih od žuljeva. A ipak on se rado prihvatio knjige i doskora je bio najbolji dak. Kad je svršio latinske škole u Karlovcu vratio se opet u svoj dragi Ježenj, da pozdravi dobru majčicu i oca, pa da zatim pođe ponovno na daljnje nauke u Gorien. Ni u Gorici mu nijesu cvjetale ruže. Mnogo je stradao. Siromašan kako bijaše nije ni stana imao, nego je spavao po gradskim perivojima na klupama. Sjedeći na klupi, bez tople sobice, on je pod vedrim nebom pisao zadaće i učio, dok nije konačno nakon mnogih stradanja svršio sve škole i bio zaređen za svećenika.

Crkveni ga njegovi starješine poslaše u Beč i tamo je s odličnim uspjehom položio doktorat bogoslovnih znanosti, a zatim je postao župnikom i kanonikom u Trstu. Godine 1857. na želju mnogih drugih biskupa, pa i samoga austrijskoga cara, bje postavljen biskupom porečko-puljskim. Iako je već prije toga mnogo radio i uradio za svoj siromašni istarski puk, sada kad je postao biskupom njegova se briga za našeg jadnog istarskog seljaka postostručila. Koliko je on novaca razdijelio siromasima, koliko golih obukao, tužnih utješio, gladnih nahranio i žednih napojio, to zna samo dobri Bog, koji sve vidi i zna.

Naš Dobrila, koji se sam rodio u siromašnoj kolibici, od seljačkih roditelja, i koji je mnogo patio, dok je postigao ovako visoko dostojanstvo, najbolje je znao nevolje, koje biju siromašnog istarskog kmeta, Slavena. Naš čovjek nije imao svoje škole, nije imao svoje knjige, a nije imao ni svoje zemlje, nego je obradivao zemlju bogatih gospodara, koji ne bijahu našeg rodu. Ta su bogata vlastela našeg seljaka smatrala svojim robom ili sužnjem. Dobrila znajući da samo knjigu može otvoriti našem seljaku oči i uputiti ga, kako da postigne duševno i tjelesno blagostanje svake bi godine kupovao na tisuće knjiga i besplatno bi ih razdijelio među siromašne istarske seljake. Počeo je izdavati i novine, prve hrvatske novine u Istri, koje je prozvao »Naša Sloga« i sam je iz svoga žepa plaćao pretplatu za 500 naših seljaka. Osim toga napisao je i prekrasan molitvenik za puk »Oče budi volja Tvoja«, koji je još dandanas, nakon

punih 80 godina, najdraži molitvenik istarskih seljaka, pa nema kuće, koja ga ne bi imala i iz njega se u svom jeziku iz pune duše pomolila Bogu.

Ali nije samo to učinio naš veliki biskup. On je želio da i djeca zapuštenog i siromašnog istarskog seljaka mogu poći u škole i postići kakav viši položaj, bilo kao svećenici, bilo kao narodni učitelji i činovnici. Zato je sav svoj imetak i sav svoj biskupski prihod poklonio u korist naših daka. O Uskrsu 1878. godine položio je svu svoju dugogodišnju uštednju, ravnih 80.000 kruna za dački konvikt u Pazinu. I tada je rekao: »Evo sve sam dao, što sam imao i sad sam opet siromah. Pa hvala Bogu! Siromah sam se rodio i siromah ću umrijeti«. Ali ni to nije bilo sve! Još iste godine sabrao je još 80.000 kruna.

Godinu dana kasnije zavlada je u Istri velika glad. Dobrila je razdijelio gladnima sve, što je imao. Osim toga pisao je na sve strane svojim imućnijim prijateljima, moleći ih neka bi pomogli gladnim istarskim seljacima. I zaista, njegovom su se pozivu mnogi odazvali i on je mogao nahraniti i spasiti svoj puk.

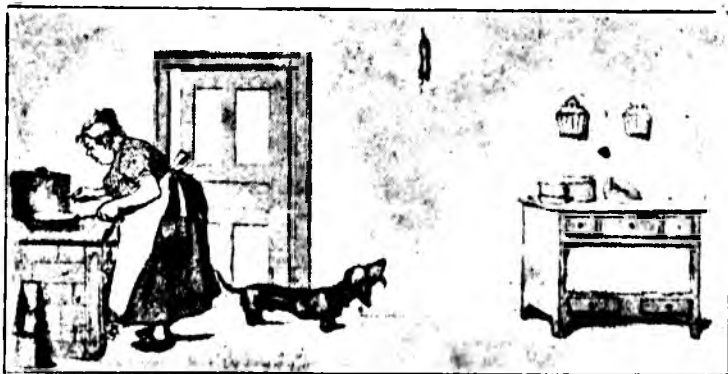
Mnogo bi, vrlo mnogo toga i uvijek samo lijepih i plemenitih stvari mogli pisati o tom najvećem istarskom sinu, ali u našem siromašnom »Malom Istraninu« nemamo toliko prostora, da bi mogli iznijeti sva velika i dobra djela našeg biskupa. Dosta neka bude, ako kažemo, da nikad prije, ni nikad poslije do dana današnjega, Istra naša nije rodila tako velikog, tako dobrog i tako plemenitog sina, kakav bijaše biskup Dr. Juraj Dobrila.

Ali ni Istrani nijesu nikad toliko voljeli, toliko poštivali i toliko bili zahvalni nijednom našem velikanu, koliko neuzablom i velikom biskupu Dru. Jurju Dobrili.

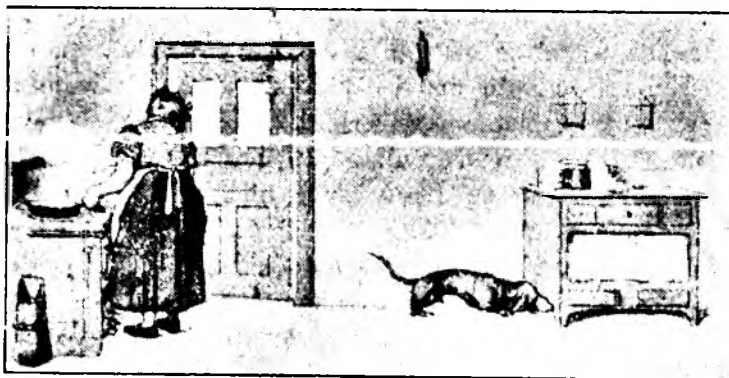
E. R.

VESELI KUTIĆ

Prefrigani Čuko.

Prefriganac vam je veliki, taj naš pas Čuko. Sjedi on u kuhinji nezvoljno promatrajući tetu Lucu kako mu kuha za ručak kašu, koju on nikako ne voli. Radije bi on finu onu kobasicu, što na čavlu visi. Da, ali kako do nje.

Študira on i študira, u želucu mu kruli, a miris suhe kobasice draži mu nosnice.

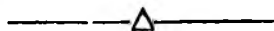
Najednom mu nešto sine u glavi. Zalaje i pojuri k ormaru, pretvarajući se kao da je ugledao štakora. Teta se Luca uznemiri, pa potrči i ona da mu pomogne uhvatiti štakora. Misleći da je štakor pod ormarom, prigne se i stade ga štapom tjerati.

A Ćuko naš, vidite li, što je nevaljalac uradio. Zna on da nema štakora ni blizu, pa ga zato više ni ne traži. Skočio je žurno na leđa teti Luci dohvatio kobasicu i smuk! napolje.

Ne treba njemu više žganaca. Njima neka se davi teta Luca.

Prefriganac je taj naš Ćuko. Ali, moramo mu priznati, i pametna pasja glavica!

ZAGONETKE.

Odgonetka zagonetke u l. b. c. j. a.

8	256	2
4	16	64
128	1	32

Zagonetka.

4			6
7			5

Prazne četvorine popuni brojevima 4, 5, 6, 7 i još jednim tako, da ti vodoravno i okomito dade uvijek zbroj 20.

**Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeve
ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeve ulica 26.
Za tiskaru odgovara: Dragutin Šulce, Zagreb, Klajićeve ulica 4.**
